



THE KEY FACTORS IN EDUCATING YOUTH IN THE SPIRIT OF AWARENESS AGAINST ALIEN IDEOLOGIES

Nozima Aliqulova

Shahrisabz State Pedagogical Institute

Faculty of Social Sciences

2nd-year student of the program: National Idea

Fundamentals of Spirituality and Law Education

Shahrisabz, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: youth, alien ideologies, globalization, ideological immunity, spirituality, national values, social consciousness, patriotism, spiritual education, ideological threats.

Received: 18.07.26

Accepted: 19.07.26

Published: 20.07.26

Abstract: This article scientifically analyzes the socio-spiritual necessity of educating young people in the spirit of awareness against alien ideologies. The study examines ideological factors influencing youth consciousness in the context of globalization, the negative consequences of alien ideologies, and the role of national values in shaping the spiritual worldview of young people. In addition, social mechanisms for strengthening ideological immunity among youth, state policies, and modern pedagogical approaches are analyzed.

YOSHLARNI YOT G‘OYALARGA QARSHI OGOHLIK RUHIDA TARBIYALASHNING MUHIM OMILLARI

Nozima Aliqulova

Shahrisabz davlat pedagogika institute Ijtimoiy fanlar fakulteti

Milliy g‘oya, ma‘naviyat asoslari va huquq ta‘limi yo‘nalishi 2-kurs talabasi

Shahrisabz, O‘zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so‘zlar: yoshlar, yot g‘oyalarga, globallashuv, mafkuraviy immunitet, ma‘naviyat, milliy qadriyatlar, ijtimoiy ong, vatanparvarlik, ma‘naviy tarbiya, mafkuraviy tahdidlar.

Annotatsiya: Ushbu maqolada yoshlarni yot g‘oyalarga ogohlilik ruhida tarbiyalashning ijtimoiy-ma‘naviy zaruriyati ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda globallashuv sharoitida yoshlar ongiga ta‘sir qiluvchi mafkuraviy omillar, yot g‘oyalarning salbiy oqibatlari hamda yoshlar ma‘naviy

dunyoqarashini shakllantirishda milliy qadriyatlarning oʻrni yoritilgan. Shuningdek, yoshlarning mafkuraviy immunitetini mustahkamlashning ijtimoiy mexanizmlari, davlat siyosati va zamonaviy pedagogik yondashuvlar tahlil qilingan.

ОСНОВНЫЕ ФАКТОРЫ ВОСПИТАНИЯ МОЛОДЁЖИ В ДУХЕ ОСВЕДОМЛЁННОСТИ ПРОТИВ ЧУЖДЫХ ИДЕОЛОГИЙ

Нозима Аликулова

Шахрисабзский государственный педагогический институт

Факультет социальных наук

Студентка 2 курса направления: «Национальная идея, основы духовности и правового образования»

Шахрисабз, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: молодёжь, чуждые идеологии, глобализация, идеологический иммунитет, духовность, национальные ценности, общественное сознание, патриотизм, духовное воспитание, идеологические угрозы.

Аннотация: В данной статье научно анализируется социально-духовная необходимость воспитания молодёжи в духе осведомлённости против чуждых идеологий. В исследовании рассматриваются идеологические факторы, влияющие на сознание молодёжи в условиях глобализации, негативные последствия чуждых идеологий, а также роль национальных ценностей в формировании духовного мировоззрения молодого поколения. Кроме того, анализируются социальные механизмы укрепления идеологического иммунитета молодёжи, государственная политика и современные педагогические подходы.

Kirish. Bugungi kunda jahonda kechayotgan globallashuv jarayonlari insoniyat hayotining barcha jabhalariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy sohalarida yuz berayotgan o'zgarishlar jamiyat taraqqiyotining yangi bosqichini shakllantirmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida dunyo davlatlari o'rtasidagi axborot almashinuvi keskin tezlashdi. Bu jarayon bir tomondan ilm-fan va taraqqiyot rivojiga xizmat qilayotgan bo'lsa, ikkinchi tomondan ayrim mafkuraviy xavf va tahdidlarning keng tarqalishiga ham sabab bo'lmoqda. Yoshlar har qanday jamiyatning eng faol qatlami va davlat kelajagini belgilovchi asosiy kuch hisoblanadi. Shu sababli yosh avlodni ma'naviy barkamol,

mustaqil fikrlaydigan, yuksak axloqiy fazilatlarga ega insonlar sifatida tarbiyalash muhim vazifalardan biridir.

Bugungi kunda yoshlar ongiga salbiy ta'sir etuvchi omillar orasida turli yot g'oyalar, ekstremistik qarashlar, ommaviy madaniyatning zararli ko'rinishlari va internet tarmoqlaridagi mafkuraviy xurujlar alohida o'rin egallamoqda. Ushbu holat yoshlarni turli ma'naviy tahdidlardan himoya qilish va ularda mafkuraviy immunitetni shakllantirish masalasini dolzarb vazifaga aylantirmoqda. Mamlakatimizda yoshlar masalasiga davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida e'tibor qaratilmoqda. Yoshlarning ma'naviy, intellektual va jismoniy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash bo'yicha qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan.

Adabiyotlar sharhi. Yoshlarning ma'naviy tarbiyasi va yot g'oyalarga qarshi mafkuraviy immunitetni shakllantirish masalalari ko'plab olimlarning ilmiy tadqiqotlarida o'rganilgan. I.A. Karimov o'zining "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch" asarida ma'naviyatni jamiyat taraqqiyotining eng muhim omillaridan biri sifatida baholab, ma'naviy bo'shliq yuzaga kelgan joyda turli zararli g'oyalar paydo bo'lishi mumkinligini ta'kidlagan [1]. Sh. M. Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan g'oyalarda ham yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirish, ularni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash muhim vazifa sifatida belgilangan. [2] Pedagogik va falsafiy tadqiqotlarda yoshlarni yot g'oyalardan himoya qilishning asosiy omillari sifatida quyidagilar ko'rsatib o'tiladi: oiladagi sog'lom ma'naviy muhit; ta'lim tizimining samaradorligi; mahalla institutining faoliyati; milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya; yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish. Yuqorida sanab o'tilgan omillar yoshlarni ma'naviy yuksak shaxs sifatida shakllanishiga sababchi bo'ladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda yoshlarni yot g'oyalarga qarshi ogohlik ruhida tarbiyalash muammosini kompleks o'rganish maqsadida bir qator ilmiy metodlardan foydalanildi. Xususan, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, ilmiy kuzatish, nazariy umumlashtirish hamda mantiqiy tahlil metodlari asosiy tadqiqot vositalari sifatida qo'llanildi. Qiyosiy tahlil orqali turli mamlakatlar va mahalliy amaliyotlarda yoshlar tarbiyasi va mafkuraviy xavfsizlikni ta'minlash mexanizmlari o'rganildi. Tizimli yondashuv esa yoshlar ongiga ta'sir etuvchi ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy va axborot omillarini yaxlit tizim sifatida tahlil qilish imkonini berdi. Ilmiy kuzatish va nazariy umumlashtirish jarayonida yoshlar tarbiyasi, ma'naviyat va mafkuraviy immunitetga oid ilmiy adabiyotlar, davlat dasturlari, normativ-huquqiy hujjatlar hamda so'nggi yillarda chop etilgan ilmiy maqolalar chuqur o'rganildi. Shuningdek, mantiqiy tahlil metodi orqali olingan ma'lumotlar tizimlashtirildi va ular o'rtasidagi sabab-oqibat bog'liqliklari aniqlanib, ilmiy xulosalar shakllantirildi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, yoshlarning yot g'oyalar ta'siriga tushib qolishida bir qator o'zaro bog'liq ijtimoiy va psixologik omillar mavjud. Ular quyidagilardan iborat: shaxs ma'naviy dunyosida bo'shliq va mafkuraviy immunitetning yetarli darajada shakllanmaganligi; internet va ijtimoiy tarmoqlardan nazoratsiz hamda noto'g'ri foydalanish; oilaviy tarbiya jarayonidagi ayrim kamchiliklar, jumladan, nazorat va muloqot yetishmasligi; yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil eta olmasligi; global axborot oqimlarining keskin ortishi va ularning filtrlash mexanizmlarining yetarli emasligi; ayrim hollarda ijtimoiy-psixologik himoya tizimining zaifligi. Shuningdek, tadqiqot natijalari milliy qadriyatlar yoshlarning ma'naviy-axloqiy shakllanishida hal qiluvchi omil ekanligini tasdiqladi. Milliy qadriyatlarga tayangan yoshlar ijtimoiy tahdidlarga nisbatan barqaror mafkuraviy pozitsiyaga ega bo'lishi aniqlandi.

Muhokama. Bugungi globallashuv jarayonida axborot makonining keskin kengayishi natijasida yoshlar ongiga ta'sir etuvchi omillar soni va ta'sir darajasi tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali tarqatilayotgan turli mazmundagi axborotlar yoshlarning dunyoqarashi, qadriyatlar tizimi va xulq-atvor modeliga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatmoqda. Shu nuqtai nazardan, yoshlarni yot g'oyalardan himoya qilish faqat ma'muriy yoki nazorat choralariga tayanmasligi, balki kompleks ma'naviy-ma'rifiy tizim asosida amalga oshirilishi lozim. Bu jarayonda oila, ta'lim muassasalari, mahalla va ommaviy axborot vositalarining o'zaro hamkorligi muhim o'rin tutadi. Milliy qadriyatlar yoshlarni quyidagi ijtimoiy-axloqiy fazilatlar ruhida tarbiyalashga xizmat qiladi: vatanparvarlik va milliy g'urur; insonparvarlik va ijtimoiy adolat; bag'rikenglik va o'zaro hurmat; mehnatsevarlik va tashabbuskorlik; ijtimoiy mas'uliyat va fuqarolik pozitsiyasi; milliy o'zlikni anglash va tarixiy xotiraga hurmat. Shuningdek, zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish, interaktiv metodlarni keng joriy etish hamda yoshlarni ilmiy-tadqiqot va ijtimoiy loyihalarga faol jalb etish mafkuraviy immunitetni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa yoshlarni nafaqat bilimli, balki ijtimoiy jihatdan faol va barqaror shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Shuningdek, ta'lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni kuchaytirish va yoshlarni ilmiy hamda ijtimoiy loyihalarga jalb etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, yoshlarni yot g'oyalarga ogohlik ruhida tarbiyalash bugungi globallashuv sharoitida dolzarbligi ortib borayotgan muhim ijtimoiy-ma'naviy muammo hisoblanadi. Zamonaviy axborot makonining kengayishi, raqamli texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlarning tez sur'atlarda rivojlanishi yoshlar ongiga ta'sir etuvchi mafkuraviy omillarning ko'payishiga olib kelmoqda. Bu esa yoshlarning ma'naviy immunitetini mustahkamlash va ularni

turli g'oyaviy tahdidlardan himoya qilish zaruratini yanada kuchaytirmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, yoshlarning mafkuraviy barqarorligini ta'minlash ko'p omilli va tizimli yondashuvni talab etadi. Bu jarayonda milliy qadriyatlar tizimi asosiy tayanch omil sifatida xizmat qilib, yoshlarning ongida mustahkam ma'naviy mezonlar shakllanishiga zamin yaratadi. Shuningdek, oila instituti, ta'lim tizimi, mahalla institutlari va fuqarolik jamiyati institutlarining o'zaro hamkorligi yoshlar tarbiyasida muhim integrativ mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Bundan tashqari, yoshlarning axborot bilan ishlash madaniyatini rivojlantirish, media-savodxonlik darajasini oshirish hamda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish ularning yot g'oyalarga nisbatan barqaror immunitetini kuchaytiradi. Shu bilan birga, ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish yoshlarning faolligi va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, yoshlarni ma'naviy barkamol, vatanparvar va mustaqil fikrlaydigan shaxs sifatida tarbiyalash nafaqat ta'lim tizimining, balki butun jamiyatning strategik vazifasi hisoblanadi. Ushbu vazifaning samarali amalga oshirilishi esa jamiyat barqarorligi, milliy xavfsizlik va kelajak taraqqiyotining muhim kafolati bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.- B.64.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.-B.34.
3. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
4. O'zbekiston Respublikasining “Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida”gi Qonuni.
5. Ma'naviyat asoslari. – Toshkent, 2019.